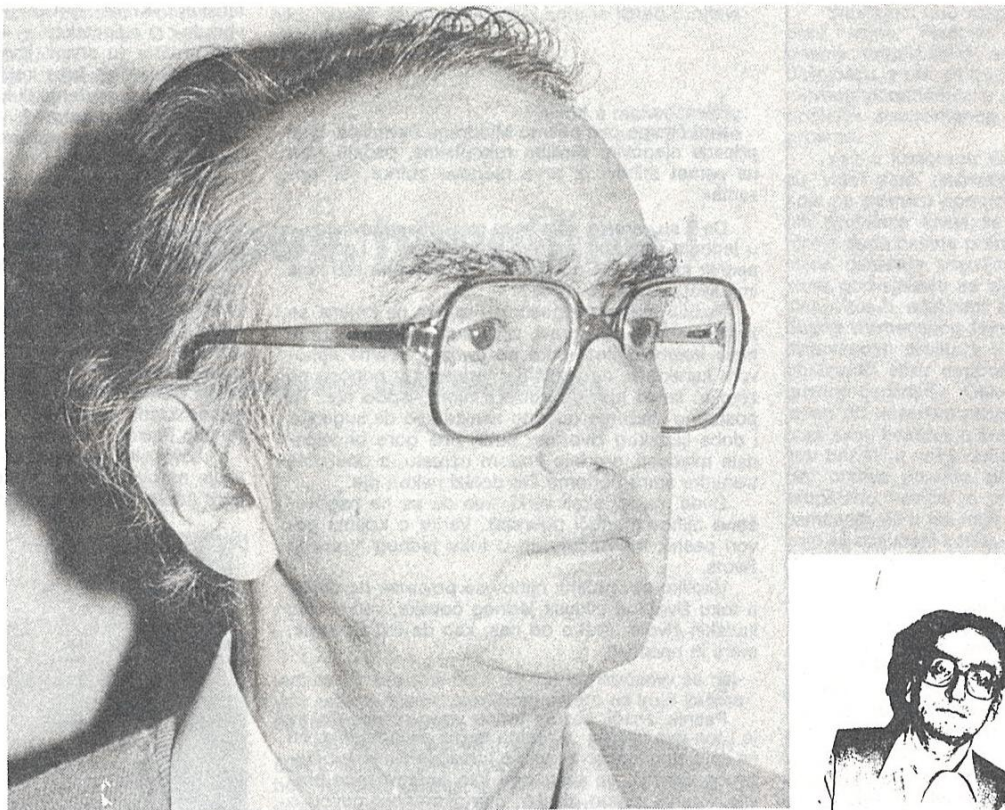

DIVNO ČUDO: MIODRAG PAVLOVIĆ

IZ ŽIVOTOPISA

Miodrag Pavlović rođen je 28. novembra 1928. u Novom Sadu, po našem kalendaru u znaku Strelca, po kineskom kalendaru godina zmaja. Rođen istog dana kao Vilijam Blejk i Aleksandar Blok /po starom kalendaru/. Otac Branko, rođen 1889. na Varoš Kapiji, u Beogradu, viši savetnik Ministarstva PTT. Majka Kosara Ilić, rođena u Bjelovaru, domaćica; po očevoj strani deda Petar, rođen u Mačvanskoj Mitrovici, štampar i knjigovezac u Beogradu, poslanik srpske Radničke partije. Studirao u Francuskoj i Belgiji. Govorio je francuski, italijanski, nemački i engleski. Majčin otac, Danilo Ilić, općinski bilježnik u Virovitici i Bjelovaru. Pisao je pesme i epove.

Miodrag Pavlović objavio je prvu pesmu novembra 1945. u časopisu »Novi srednjoškolač«. Prvi prikaz i prva ocena Pavlovićeve poezije objavljeno je u NIN-u 1952. iz pera Borislava Mihajlovića Mihiza, mada godinu pre toga bilo je niz usputnih napada na njegove pesme u listu »Mladost« /april 1951./

KNJIGE MIODRAGA PAVLOVIĆA

POEZIJA

87 pesama, Novo pokolenje, Beograd, 1952.
Stub sećanja, Novo pokolenje, Beograd, 1953.

Oktave, Nolit, Beograd, 1957.

Mleko Iskoni, Prosveta, Beograd, 1963.

87 pesama (izbor poezije), Nolit, Beograd, 1963.

Velika Skitija, Svetlost, Sarajevo, 1969.

Nova Skitija, izdanje časopisa »Književnost«, Beograd, 1970.

Hododarje, Nolit, Beograd, 1971.

Svetil i tamni praznici, Matica srpska, Novi Sad, 1971.

Velika Skitija i druge pesme, SKZ, Beograd, 1972.

Zavetine, Rad, Beograd, 1976.

Karike, Svetlost, Kragujevac, 1977.

Pevanja na viru, Slovo ljubavi, Beograd, 1977.

87 pesama (treće izdanje), Dečje novine, Gornji Milanovac, 1979.

Izabrane pesme, Rad, Beograd, 1979.

Bekstva po Srbiji, Slovo ljubavi, Beograd, 1979.

Vidnovnica, Narodna knjiga, Beograd, 1979.
Izabrana dela I, II, Vuk Karadžić, Beograd, 1981.

Divno čudo, Nolit, Beograd, 1982.

Zlatna zavada Duel d'or, dvojezično izdanje, traduit par Robert Marteau, Gradina, Niš, 1982.

Nova pevanja na viru, edicija Teatar poezije, Beograd, 1983.

PREVEDENE KNJIGE

SOBOWTORY, PIW, Warszawa, 1964. Prevod: Tymoteusz Karpowicz /poezija/
KROKY VE VEDLEJŠIIN POKOJI, Odeon, Praha, 1967 (drame), prevod: Dušan Karpatsky.

CEDICHTE, Suhrkamp, Frankfurt am Main, 1968 /poezija/, prevod: Peter Urban.

HID A SEMMIBE, Europa K., Budapest, 1969 /pripovetke/, prevod: Vegh Katalin

LA VOIX SOUS LA PIERRE, Gallimard, Paris, 1970 /poezija/, prevod: Robert Marteau.

KARANICI, Misa, Skopje, 1971 /poezija/, prevod: Petre Andeevski.

VERSURI, Editura Univers, Bucuresti, 1972. /poezija/, prevod Ilie Constantin i Sanda Nenoiu.

POČIATOK BASNE, Slovensky spisovateľ, Bratislava, 1973 /poezija/, prevod Fero Lipka.

THE CONQUEROR IN CONSTANTINOPLE, New River Press, New York, 1976 /poezija/, prevod: Joachim Neugroschel.

TREN WOJOWNIKA, prevod Bożena Nowak, Wydawnictwo kodzkie, Lodź, 1982.

SINGING AT THE WHIRPOOL, prevod Barry Callaghan, Toronto, 1983.

KNJIGE O PAVLOVIĆEVOJ POEZIJI

RADOMAN Kordić, **Govor s dna**, Vuk Karadžić, Beograd, 1976.

Časlav Đorđević, **Miodrag Pavlović pesnik humanističke etike**, Svetlost, Kragujevac, 1984.

Bogdan A. Popović, **Poeme Miodraga Pavlovića**, Grafos, Beograd /u štampi/

varke

Miodrag Pavlović

*Varki je tušta i tma
ali se uglavnom javljaju
na tri mesta
na tri*

*Jedna je varka
iznad zemlje
poput žene i cveta*

*Druga
to su varanja iz grada
prividenja vodoravna
njihovi zakoni
sa bezakonjem isti*

*I traća je
u korenu
kad se teme okrene
dubini
i posle smrti se
drobi*

*Tamo nas varaju oni
što su uplali naše niti
u svoj mozak
zli*

pred varkama koje vrebaju

vlada urošević

1.

Kad čitamo ovu pesmu Miodraga Pavlovića, koja pripada njegovim novijim rukopisima, padaju nam na pamet stihovi iz prve njegove zbirke »87 pesama«.

Da li su varanja koja se u ovoj pesmi javljaju – u jednom nizu koji ima svoju gradaciju – i na koje pesnik kao da nas upozorava, iz roda one laži koja ima svojstvo da se vraća?

Pesnik nabraja u pesmi tri mesta na kojima se javljaju varanja. On pravi, tako reći, jednu vrstu njihove kosmologije: varke se javljaju, prema njihovom karakteru, na različitim visinama u odnosu na zemlju: iznad nje, uporedo s njom, ispod nje. To postupno silaženje odozgo naniže kao da sugerise i doba ljudskog životnog puta: one gore bi pripadale mladosti, srednje zrelosti, a one dole trenutku smrti i onome što dolazi nakon nje.

Ovde, na toj skali varki, kao da se ne nagoveštava njihov mogući povratak. Varki o kojima govori pesnik ne vraćaju se u toku jednog ljudskog života.

Ukoliko se vraćaju, njihov se povratak ne odvija u toku životnog ciklusa jednog čoveka, već u nizu ljudskih života: svako od nas, kao da kaže pesnik, mora ih upoznati.

2.

Pesnik, znači, kazuje jednu vrstu pravila. Takav je i ton ove pesme: u njemu nema dvoumljenja, on ne daje mogućnosti za njeno tumačenje kao subjektivnog viđenja, on se nalaže kao opštevažeće pravilo. Pesnik govori glasom čija uverenost govori o zakonomernostima koje izlaze iz okvira običnog ljudskog iskustva.

Iskustvo koje se pojavljuje u ovoj pesmi poseduje impersonalni nivo. Glas pesnika ima ovde onu stamenost, nenarušenu subjektivnom emotivnom vizurom, kakvu smo susretali u proročanskim knjigama ili u »Knjizi mrtvih« – onaj iz Egipta ili onaj iz Tibeta. Ovde pesnik uključuje u sebe iskustva pokolenja, bezbrojnih ljudskih jedinki u dugom nizu vekova, ali ne samo neposredna iskustva – već i intuitivna naslućivanja i imaginativne prodore. Pesnik je tu onaj koji je prošao kroz sve, koji je u sebe koncentrisao sva iskustva, sve moguće ljudske puteve, koji je stekao sve vrste znanja, čak i ona koja obično smatramo da su izvan dohvata ljudskih spoznaja.

Drevni akadski ep o Gilgamešu – o junaku koji u jednoj od svojih avantura silazi u podzemni svet – u svoje vreme bio je nazivan »Ep o onome ko je sve video«. U ono »sve« spada svakako i podzemni svet; bez njega iskustvo ne bi bilo sveobuhvatno. Pesnik – i u davna vremena i danas – neretko uzima za sebe ulogu onoga koji je sve video i koji ponekad zna više od drugih, o svemu, pa i o nepoznajnom.

3.

Ne znamo kojoj vrsti pripadaju varke o kojima se govori u pesmi. Pesnik to nigde izričito ne kaže. Ali osećamo da one za nas imaju egzistencijalno značenje, upravo – da nas ugrožavaju u našim egzistencijalnim interesima, da predstavljaju opasnost za naš najdubiji integritet.

Silazeći sve niže na svojoj vertikalnoj skali, varke kao da postaju gore: prve, one iznad zemlje, u visinama, kao da su najnaivnije, najbezopasnije. Druge, vodoravne, na površini zemlje, već imaju kvalifikativ: njihovi zakoni su, kaže pesnik, »sa bezakonjem isti«. Treće – one u korenu, negde dole, u podzemnom mraku, u prostorima s one strane smrti – očigledno su najštetnije, najviše ugrožavaju, najzlokobnije su.

Prve – one što stoje najviše – koje su »poput žena i cveta«, predstavljaju, nesumnjivo, zablude naših čula.

Druge – to su zablude naših spoznaja. Grad, koji se javlja kao njihov atribut, daje im obeležje shvatanja stečenih u dodiru sa društvenom zajednicom. Ta »prividenja vodoravna« možemo, u stvari, da tumačimo – sa svim opasnostima koje takvo tumačenje donosi – kao ubeđenja naložena spolja, spoznaje prihvaćene pod pritiskom zajednice, konvencije preuzete pod uticajem okoline.

Ali treća vrsta varki najteže je objašnjiva, a u njoj se, osećamo, skriva klimaks značenja ove pesme.

Očigledno je da nas te varke očekuju u prostorima koji se otvaraju posle trenutka smrti. U tibetanskoj »Knjizi mrtvih« taj se prostor naziva »bardok«, u egipatskoj – »duat«. To je siv, neodređen prostor (u stvari, izvesna vrsta simbioze vremena i prostora), kroz koji luta duša umrlog očekujući svoje oslobođenje ili konačno uništenje. Misli li pesnik na ove prostore?

U te se prostore, prema pesmi, ulazi padanjem. Padanje, prema svojoj univerzalnoj prihvaćenoj simbolici, može da bude smrt, ali, takođe, i rađanje.

Brojni etnološki zapisi svedoče o tome: pri rađanju se dete – u mnogim krajevima sveta i u različitim istorijskim razdobljima – pušta da padne prvo na zemlju, da bi dobilo dušu od Majke-zemlje. U razvijanim mitologijama i religijama to padanje postaje proširena i višestruka metafora sa značenjima koja se pri tom značajno proširuju. Preuzet odande, metaforični spoj padanje-rađanje postaje u poeziji često prepoznatljivo mesto. U pesmi Miodraga Pavlovića padanje u smrt je padanje »kad se teme okrene ka dubini« – »kao u život« rekao bi Rastko Petrović.

U ovoj slici su smrt i rađanje, nestanak i pojavljivanje na ovom svetu, koncentrisani, isprepleteni u čvor neodvojive povezanosti.

To je, svakako, centralno, najteže odgonetljivo i najenigmatičnije mesto u pesmi; ovde možda leži njen ključ. Smrt se ovde, bez sumnje, nagoveštava kao predigra za novo rađanje. Prastari san o reinkarnaciji, predstavljen u tako različitim sistemima verovanja – od praistorijskog zakopavanja mrtvih u zgrčenom obliku embriona, do velikih religioznih vizija – ovde je predstavljen pesničkom slikom padanja prema dubinama zemlje. Mrtvi pada prema zemlji kao prema utrobi majke iz koje će se ponovo roditi. Kretanje prema Majci-zemlji je put koji vodi prema obnavljanju biološkog ciklusa postojanja.

Ali odmah, još u razvijanju slike, dolazi do prekreta: teme se drobi, započinje rušenje, ulazak u kaos. Tako se slika, započeta s nesumnjivom verom, završava gubljenjem iluzija; tanka nit nade je prekinuta, a njeno mesto pokriva grubi sloj razočarenja.

Možda nas tu, prema pesniku, čeka najteža prevara: krećući se prema ponovnom rađanju, mi se sudaramo s mračnim silama destrukcije, sa surovim i konačnim gubljenjem identiteta. Nada, koja je blesnula za trenutak u ovoj slici, već je u sledećem trenutku izneverena.

Kada bi pesma tu završila, bila bi sugestivna, ali, ipak, opštepoznata ilustracija čovekove sudbine, odgovarajuća vekovnim saznanjima naplašćenim u čoveku. Ali ona ovde ne završava. Jer i u tminama,

ХИМНОПОЈАЦ НОВИ

Сагласи се Душе
с гласом химнопојца
нова
ког братија не разуме
иако пева испод истога
овода
и претходни славословац
сматрао би да је овај
од сумњивог соја
и отшелник који се на висоравни
о празној кашики бави
проказао би га као зли пример
уништитеља Слова

Но та непремостивост говора
кроз срце и кроз веке
није за тебе нека збрка
жив се и мртав
једнако добро разумеју у речи
као што стих онога од јуче
и мрмор данашњег певача
равноправне су похвале и жртве
иста је и њихова грехота

Miodrag Pavlović